

VESA TIKANDER

EI RAHASTA KREIKASSA -

Eli kuinka olympiakisat lopulta syntyivät

Kesäkuussa 1894 joukko urheilujärjestöjen edustajia eri puolilta maailmaa kokoontui Pariisiin Sorbonneen kansainväliseen urheilukongressiin. Kokouskutsussa oli pääasialliseksi keskustelunaiheeksi määritetty amatöörisääntöjen yhdenmukaistaminen eri maissa, mutta paikalle ehdittyään delegaattit huomasivat, että esityslistan viimeinen kohta olikin siirretty päällimmäiseksi. Viikon kestäneiden puheiden ja kestitysten jälkeen kongressin koollekutsuja paroni **Pierre de Coubertin** sai tahtonsa läpi: kongressi hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen antiikin olympiakisojen herättämisestä henkiin nykyaikaisessa muodossa. Kahden vuoden kuluttua pidettävien ensimmäisten kisojen paikaksi valittiin Ateena.

Ateenan olympiakisat järjestettiin 6.-15.4.1896. Kaikkiaan 311 kilpailijaa kolmestatoista maasta taisteli olympiavoitosta yhteensä 43 lajissa. Vaikka kilpailujen taso ei ollut korkea, kreikkalaisten järjestämät juhlat puitteet ja yleisön suuri innostus tekivät tapahtumasta menestyksen. Kisojen huipentuma oli antiikin Kreikan tarustosta suoraan ammentava juoksu Marathonista Ateenaan: paikallisen talonpojan **Spiridon Louisin** voitto toi kisoille sädekehän, joka auttoi kansainvälisen olympialiikkeen seuraavan vaikean vuosikymmenen yli.

Olympialiikkeen syntyhistoria on useimmiten esitetty tämänkaltaisena suoraviivaisena sankaritarinana, jonka tähtiä ovat unelmaansa sinnikkäästi toteuttava paroni ja esi-isiensä jalon hengen jälleen löytäneet kreikkalaiset. Ateenan kisat vuonna 1896 eivät kuitenkaan olleet ensimmäiset uuden ajan "olympialaiset" kilpailut. Eri puolilla läntistä maailmaa oli pitkin 1800-lukua järjestetty paikallisia urheilutapahtumia, jotka kantoivat yleisesti kuuluisan esikuvansa nimeä. Coubertinin hankkeessa uutta oli tietenkin rohkea kansainvälinen mittakaava.

Paronin resepti oli kekseliäs sekoitus 1800-luvun lopun länsimaisen eliitin henkisiä virtauksia: edistysuskoa, klassista taustakasvatusta ja massojen pelkoa. Coubertin satoi olympialiikkeensä erottamattomasti amatööriurheiluun, mikä koitui molempien pelastukseksi. Olympiakisat antoivat elitistiselle amatööriurheilulle ylivertaisen historian: kuva antiikin Olympian urheilijoista 'puhtaina' amatööreinä antoi heidän nykyajan perillisilleen moraalisen etulyöntiaseman ammatillaisiin verrattuna. Ensimmäisten nykyaikaisten olympiakisojen isännät toteuttivat samaan aikaan omaa ohjelmaansa: siinä missä Coubertinin olympiaurheilu halusi esiintyä antiikkisena, kreikkalaiset halusivat näyttäytyä moderneina. Kumpikaan illuusio ei aivan vastannut todellisuutta, mutta huhtikuussa 1896 ne kohtasivat, ja tulos oli riittävän hyvä uuden myytin syntymiselle.

Wenlock

Antiikin Kreikan tarusto on kuulunut eurooppalaisen sivistyneistön pohjakoulutukseen renessanssiajasta lähtien. Zeukselle omistetut ja ajanlaskun perusteena käytetyt Olympian kisat pysyivät myös muistissa vuosisatojen yli, yhtenä helleenien mysteerinä muiden joukossa. Termiä 'olympialainen' saatettiin käyttää kirjallisuudessa ('olympolaisen' sekaantuneena) kuvaamaan yleensä 'ylhäistä' tai 'ylevää'. Sama koskee myös varhaisimpia yrityksiä yhdistää oman ajan urheilutapahtumia antiikin kisoihin. Englantilaisen kapteenin **Robert Doverin** 1630-luvulla Cotswoldissa järjestämiä urheilujuhlia ylistettiin nimellä "Olympick Games", millä on luultavammin haluttu kuvata tapahtuman laatua kuin sen tarkoitusperä.

Ajatus olympiakisojen elvyttämisestä liittyi läheisesti kansallisuusaatteen läpimurtoon 1800-luvun Euroopassa. Kiinnostus oman kansakunnan historiaan ja huoli sen nykyisestä fyysisestä kunnosta yhdistivät visionäärejä, jotka järjestivät paikallisia kilpailuja ja hakivat niille sädekehää antiikin kisoista. Voimistelunopettaja **Gustaf Johan Schartaun** (1794-1852) perustama Olympiska Föreningen järjesti "Olympiadit" Helsingborgissa vuosina 1834 ja 1836; kilpailulajeja olivat juoksu, paini, voimistelu ja kiipeäminen 10 metriä korkeaan saippuoiutuun mastoon. Yhdistyksen julkituotuna tarkoituksena oli ruotsalaisten kansallisten hyveiden ja voiman ylläpitäminen "kuninkaan ja isänmaan nimissä", mutta jonkinlaisesta alkuinnostuksesta huolimatta sen kisat eivät herättäneet huomiota Skånen ulkopuolella ja lopulta hukkuiivat paikkakunnan suosittujen hevoskilpailujen jalkoihin. Toinen esimerkki vuosisadan alun "olympialaisista" urheilukilpailuista on Montrealissa vuonna 1844 järjestetty suuri festivaali, joka tosin jäi ainutkertaiseksi.

Nykykaikaisten olympiakisojen varsinaiset juuret löytyvät kuitenkin samasta maasta, mistä lähes kaiken muunkin järjestyneen modernin urheilun. **William Penny Brookes** (1809-1895) oli maaseutulääkäri ja kansanvalistaja, joka vuonna 1841 perusti kirjallisuusseuran kotikyläänsä Much Wenlockiin Shropshiren kreivikunnassa. Hänen suurin mielenkiintonsa kohdistui fyysiseen kasvatukseen. Vuonna 1850 seuraan perustettiin "olympialainen" jaos, josta pian tuli itsenäinen järjestö: Wenlock Olympian Society. Sen tavoite oli *"edistää Wenlockin ja ympäristön asukkaiden ja erityisesti työtätekevien luokkien moraalista, fyysistä ja intellektuaalista tilaa järjestämällä virkistystilaisuuksia ulkoilmassa ja jakamalla palkintoja saavutuksista urheilullisella, henkisellä ja teollisella alalla"*. Brookes yhdisteli vuosittain pidettävien kisojen ohjelmassa antiikin olympiakisoja, englantilaista kansanperinnettä ja keskiajan ritarimantiikkaa ja verhosi kaiken näyttäviin monimutkaisuuteen seremonioihin: tarkoituksena oli *"elvyttää esi-isiemme kisat...ylläpitää sitä hyvää tunnetta rikkaiden ja köyhien, ylhäisten ja alhaisten välillä, mikä oli vanhan iloisen Englannin kansallinen piirre"*. Much Wenlockin olympiakisojen huippukausi oli 1860-1870-luvuilla, jolloin ne houkuttelivat kilpailijoita Lontoosta asti. Brookes muutti kisaohjelmaa asteittain 'klassisempaan' suuntaan, kansanomaisempia lajeja (kuten tynnyrijuoksu silmät sidottuina tai sian kiinniotto) karsittiin, ja taidekilpailuja (kuten oodirunous ja vesivärimaalaus) lisättiin. Kilpailujen kohokohta oli kuitenkin turnajaiskisa, jossa keskiajan asuihin pukeutuneet ratsumiehet yrittivät peitsillään lävistää ilmassa roikkuvaa

pientä rengasta. Voittajat palkittiin antiikin tapaan laakeriseppeleellä ja kisamitaleissa oli kuvattuna kreikkalaisten voitonjumalatar Nike.

Brookes ei aikonut jättää eksentrisiä kyläkisoja suurimmaksi saavutukseksi. Vuonna 1862 Liverpool Athletic Club järjesti suuren "olympialaisen festivaalin", jossa yli 200 urheilijaa kilpaili 22 eri lajissa. Kahtena seuraavana vuonna uusittu tapahtuma oli suurmenestys, ja Liverpoolista näytti tulevan Lontoon kilpailija kansallisen urheiluelämän organisoitumisessa. Vuonna 1865 perustettiin Liverpool AC:n kunniasihteerin **John Hulley**n johdolla National Olympian Association (NOA). Brookes oli hankkeessa innolla mukana; hän puhui perustamiskokouksessa tarpeesta kehittää maan moninaisia kansanjuhlia urheilullisempaan suuntaan. Vuosittain pidettävien kisojen oli määrä kiertyä maan suurkaupunkien kesken, ja esitettiin jopa ajatus "*muodollisesta haasteesta Ranskan ja muiden maiden urheilijoille*".

Brittiläisten kansallisten "olympiakisojen" turmioksi koitui se, että ajatus tuli vääriltä ihmisiltä väärään aikaan. 1860-luku oli nopean kasvun aikaa maan urheiluelämässä kaikissa yhteiskuntaluokissa. Johtavat piirit eivät kuitenkaan olleet Brookesin tavoin kiinnostuneita yhdistämisestä vaan erottamisesta. Kaikille avoin urheilu nähtiin sääty-yhteiskuntaa murentavana tekijänä. Työmiehelle urheilukentällä kärsitty tappio asetti kyseenalaiseksi sosiaalisen järjestyksen premissin, yläluokan synnynnäisen paremmuuden kaikilla elämän aloilla. Tältä riskiltä välttyttiin parhaiten estämällä alempien luokkien osanotto: amatöörisääntöjen ensimmäinen kehitysvaihe ajoittuu juuri näihin vuosiin. Myös Liverpoolin olympiafestivaalien ja NOA:n säännöt kielsivät ammattilaisten osallistumisen kilpailuihin, mutta ei riittävän selvästi. Maakunnan miesten aloitteellisuus oli myös sinänsä jo ärsyke Lontoon urheilupiireille. Vuonna 1866 perustettu Amateur Athletic Club oli alusta pitäen tarkoitettu ehkäisemään NOA:n hankkeet. Aluksi sen säännöt vain kielsivät osanoton kaikilta, jotka olivat joskus osallistuneet ammattilaisille avoimeen kilpailuun, mutta jo seuraavana vuonna "mekaanikot, käsityöläiset ja työmiehet" nimenomaisesti suljettiin ulkopuolelle. Yliopistojen tuella AAC alkoi itse organisoida maan (yleis)urheilukenttää ja julisti NOA:n kisat boikottiin.

Ensimmäinen NOA:n festivaali järjestettiin Lontoon Crystal Palacessa elokuussa 1866. Lajeina olivat yleisurheilu ja uinti, ja läsnä oli 10 000 katsojaa. Boikotin vaikutukset näkyivät kuitenkin kilpailujen tasossa, ja seuraavina vuosina järjestö kuihtui nopeasti. Vuoden 1867 kisat järjestettiin vielä Birminghamissa, mutta loput epä säännöllisin väliajoin Brookesin kotitantereilla Shropshiressa. Viimeistä kansallista olympiafestivaalia vietettiin Hadleyssa vuonna 1883. Voiton vienyt AAC oli kolme vuotta aiemmin laajentunut yleisurheilun keskusjärjestöksi AAA:ksi - brittiläisen amatööriurheilun organisoituminen oli näin tavallaan seurausta olympia-aatteen torjumisesta. Brookes jatkoi ihanteensa parissa Much Wenlockin kisojen seremoniamestarina. Hän oli jo vuodesta 1859 lähtien ollut yhteydessä Kreikan Lontoon lähetystöön ja tunsu hyvin kreikkalaisten omat yritykset Olympian kisojen henkiinherättämiseksi. Vuonna 1880 hän ehdotti kansainvälisen olympialaisen festivaalin järjestämistä Ateenassa, mutta omien ongelmiansa kanssa painiskelevat kreikkalaiset eivät jaksaneet juurikaan kiinnostua vanhasta kylälääkäristä. Kymmenen vuotta myöhemmin Brookes tapasi miehen, joka oli kiinnostunut.

Coubertin

Pierre de Frédy, paroni de Coubertin syntyi ultraroyalistiseen aatelistiperheeseen vuonna 1863 ja sai säätynsä mukaisen katolisen ja isänmaallisen kasvatuksen. Sukutaustansa vuoksi hänellä ei ollut pääsyä Kolmannen tasavallan johtoasemiin ja hallintovirkoihin, eikä sotilasurakaan häntä kiinnostanut. Varakas nuori paroni oli kuitenkin päättänyt tehdä suuria tekoja maansa hyväksi, ja hän valitsi työsarakeen Ranskan koulutusjärjestelmän uudistamisen. Saksalle vuonna 1870 kärsitty tappio leimasi vuosisadan lopun Ranskan poliittista ideologiaa, ja revanssihenkeen sekoittui aimo annos kateutta, kun itäisen naapurin tekninen, taloudellinen ja sotilaallinen etumatka näytti jatkuvasti vain kasvavan. Coubertinin kuningasajatus oli fyysisen kasvatuksen nostaminen kunniaan Ranskan kouluissa; maan jälkeenjääneisyys johtui siitä, että ranskalainen sivistyskäsitys oli liian kauan halveksinut ruumiinkulttuuria.

Coubertin ihaili varauksettomasti englantilaista sisäoppilaitosjärjestelmää, jossa maan eliitille opetettiin urheilun avulla kurinalaisuutta, vastuuntuntoa ja isänmaallisuutta. Hän matkusti Englannissa ja Yhdysvalloissa, ylisti kotimaassa anglosaksilaista kasvatuserännetta ja sai pian epäilyttävän anglofiilin maineen. Coubertin pommitti ministereitä, virkamiehiä, päätoimittajia ja merkkihenkilöitä muistioilla, ehdotuksilla, artikkeleilla ja kokouskutsuilla. Presentaatio oli hänen vahva puolensa. Varakkaana ja hyvien seurapiirisuhteidensa avulla hän järjesti uupumattomasti juhlavia tilaisuuksia, joihin keräsi arvokkaita herroja kuuntelemaan pitkiä korulauseisia puheitaan. Paronin suosikkitaktiikka oli ennakoiva liioittelu: valtiiovallan tukea tai Ranskan urheilukentän jakamatonta kannatusta hänen hankkeensa eivät koskaan nauttineet, vaikka monet hänen kuulijansa niin saattoivat ymmärtää.

1880-luku oli yhä kiihtyvän teknologisen edistyksen ja kansainvälisen kanssakäymisen aikaa. Suuret maailmannäyttelyt antoivat mahdollisuuden kansakuntien rauhanomaiseen vertailuun ja erityisesti isäntämaalle tilaisuuden esitellä saavutuksiaan. Ranskalaiset ottivat tämän vakavasti. Suuren vallankumouksen satavuotisjuhlien kunniaksi järjestetyssä Pariisin maailmannäyttelyssä vuonna 1889 haluttiin esitellä mahdollisimman monia elämänaloja, ja Coubertin hankki oikeuden itse järjestää näyttelyn yhteyteen "fyysisen kasvatuksen kongressi". Osana tämän ohjelmaa oli laaja valikoima urheilukilpailuja, joiden voittajille paroni ojensi samanlaiset palkinnot kuin maailmannäyttelyn tiede- ja taidekilpailuissa jaettiin. Kongressi kasvatti Coubertinin mainetta, ja paroni alkoikin koota Ranskan hajanaista urheiluelämää omaan johtoonsa. Vuonna 1890 perustettu keskusjärjestö, Union des sociétés françaises des sports athlétiques (U.S.F.S.A.) oli Coubertinin luomus, jonka puolesta hän joutui taistelemaan kilpailevien liittojen kanssa.

Vuoden 1889 kongressissa Coubertin esitti englantilaisen maaseutulääkärin kirjeen, jossa korostettiin ruumiillisten harjoitusten merkitystä brittiläiselle kansakunnalle. Kyseessä oli puhe, jonka Brookes oli pitänyt Crystal Palacessa vuoden 1866 olympialaisissa festivaalissa. Seuraavana vuonna Brookes kutsui paronin Much Wenlockin olympiakisoihin. Koska Coubertin oli kesällä estynyt, häntä varten järjestettiin ylimääräinen "syysfestivaali" lyhennetyllä kisaohjelmalla. Lokakuussa 1890 kyläläiset esittivät seremoniakulku-

een, juoksukilpailuja ja turnajaiset arvokkaille vieraalle rankkasateesta huolimatta, ja juhlaillallisella 80-vuotias lääkäri esitteli elämäntyötään 27-vuotiaalle paronille. Palattuahan kotimaahan Coubertin kirjoitti näkemästään ylistävään sävyyn, mutta ei juuri maininnut Brookesia myöhemmissä kirjoituksissaan. Brookesin vaikutus Coubertiniin onkin ollut olympiahistorian vaiettu kysymys. 'Revisionistisen' historiankirjoituksen (esim. Young 1992) mukaan paronin koko olympiaidea oli lähtöisin juuri kylälääkäriltä. Vähintään voidaan todeta (kuten Mullins 1984), että vierailu Much Wenlockiin vakuutti hänet teatraalisten seremonioiden merkityksestä urheilukilpailuissa.

Joka tapauksessa ajatus antiikin olympiakisojen elvyttämisestä nykyaikaisessa muodossa kansainvälisenä kilpailuna kasvoi Coubertinin mielessä 1890-luvun alkuvuosina. Myöhemmin "olympialaiseksi paradokseksikin" (Mandell 1976) nimetty ajatuskulku alkoi hahmottua: kansojen välinen patriotistinen kilpailu edistäisikin maailmanrauhaa. Vuonna 1892 Coubertin järjesti U.S.F.S.A.:n riemuvuosijuhlat (!), ja esitti suuren ideansa draamatyönä kohokohtana päättäjäispuheessaan. Yleisö luuli oraattoritaidoistaan tunnetun paronin puhuvan vertauksin, eikä kukaan suostunut vakuutteluista huolimatta uskomaan, että hän onkin tosissaan. Nolo tappio ei masentanut Coubertinia pitkäksi aikaa: samana vuonna Ranskan hallitus ilmoitti, että vuosisadan vaihtumista tullaan juhlistamaan ennennäkemättömän suurella maailmannäyttelyllä Pariisissa. Paroni lähti uuteen yritykseen rohkeasti kansainväliseltä pohjalta.

Sorbonne

Kansainvälisen urheilutoiminnan suurin este oli amatöörikysymys. Eri maissa, eri lajeissa ja eri liitoissa noudatettiin erilaisia säännöksiä ja pienetkin nyanssierot saattoivat johtaa raivoisiin riitoihin. Yhtenäisten sääntöjen tarve oli polttava, ja Coubertin rakensi strategiansa tämän varaan. Tammikuussa 1894 hän lähetti tuntemilleen urheilujärjestöille kotimaassa ja ulkomailla kutsukirjeen kesäkuussa Pariisissa pidettävään kansainväliseen urheilukongressiin käsittelemään asiaa. Asialistan viimeiseksi kohdaksi oli merkitty kysymys olympialaisten kisojen elvyttämisestä. Kongressin komissaareiksi Coubertin merkitsi itsensä lisäksi kaksi keskustelukumppaniaan: Amerikan mannerta edustaisi Princetonin yliopiston professori William Milligan Sloane, joka oli lämpimästi yhtä mieltä myös viimeisestä kohdasta, ja Brittiläistä imperiumia AAA:n vaikutusvaltainen pääsihteeri Charles Herbert, joka ei ollut.

Sorbonnen kongressi avattiin 16. kesäkuuta vuonna 1894. Paikalle oli saapunut 78 virallista delegaattia 37 eri urheilujärjestöstä, joukossa 20 ulkomaalaista kahdeksasta eri maasta. Huomattavia poissaolijoita olivat Herbert ja saksalaiset järjestöt. Coubertin ei nolostukseksseen tuntenut juuri ketään Saksasta, ja hänen täytyi pyytää suurlähetystöstä lista saksalaisista urheilujohtajista. Ranskan voimisteluliitto uhkasi lisäksi boikotoida kongressia, jos 'vihollismaan' edustajien sallitaan osallistua. Järjestäjien onneksi ainoa Sorbonneen ilmestynyt saksalainen esiintyi vain yksityishenkilönä. Coubertin hankki kokoukselleen arvovaltaisen 'kunniajäsenistön', kärjessä Belgian kuningas, Walesin prinssi ja Kreikan kruununprinssi. Avajaisjuhlaillaisuuksiin hän sai koottua kaksituhatta

henkeä. "Hymni Apollolle", Kreikasta juuri löytynyt katkelma antiikin musiikista, viritti delegaattit oikeaan tunnelmaan, ja seuranneen viikon aikana Coubertin piti tätä yllä jatkuvilla kestityksillä, näytöskilpailuilla ja iltajuhlilla.

Kongressin asiaosuus sujuikin jouhevasti. Amatöörikysymystä käsitellyt komitea sulki käsitteen ulkopuolelle kaikki, jotka ovat joskus ansainneet rahaa urheilemisellaan tai osallistuneet ammattilaisille avoimeen kilpailuun, mutta Coubertinin vaikutuksesta sosiaalista asemaa ei sinänsä määritetty raskauttavaksi tekijäksi. Toisen, olympiakisoja käsittelevän komitean puheenjohtajaksi oli valittu **Dimitrios Vikelas**, Pariisissa asuva kreikkalainen runoilija, historioitsija ja patriootti, jonka Ateenan Panhelleeninen Voimisteluseura oli nimennyt edustajakseen - vaikkakin hän oli vailla erityistä mielenkiintoa ruumiinkulttuurin. Komitea hyväksyi Coubertinin periaatteet lähes suoralta kädeltä. Joka neljäs vuosi järjestettävät kisat kiertäisivät eri maiden kesken ja noudattaisivat tiukkoja amatöörisääntöksiä.

Paronin alkuperäinen ajatus oli avata uusi olympialainen aikakausi Pariisin maailmannäytelyn yhteydessä vuonna 1900, mutta kuusi vuotta tuntui nyt pitkältä ajalta ylläpitää innostusta. Päättäjäsistunnossa ensimmäisiä kisoja päätettiinkin aikaistaa yhdellä olympiadilla, ja kisapaikaksi valittiin Vikelasin ja Coubertinin yhteisestä esityksestä Ateena. Paroni sai vapaat kädet käytännön järjestelyistä vastaavan olympialaisen komitean nimeämiseksi. Puheenjohtajaksi tuli kisaisäntämaan edustajan oikeudella Vikelas ja sihteeriksi paroni itse. Yhdestätoista muusta nimetystä jäsenestä vain kolme oli ottanut osaa kongressiin; muut olivat maidensa huomattavia urheilujohtajia, joilta Coubertin näin toivoi jälkikäteen tukea, joukossa AAA:n Herbert.

Amatöörikysymys ei ollut vain Coubertinin juoni saada väkeä Sorbonneen, eivätkä läsnäolijat tietenkään haltioituneet pelkästä paronin kestityksestä. Innostuneimmat näkivät jo 1894 sen, minkä oivaltaminen enemmistöltä kesti vielä pitkälti toistakymmentä vuotta: "olympismin" amatööriurheilun pelastajana. Saksalaisten Olympian lehdossa tekemät kaivaukset olivat juuri edellisvuosina lisänneet mielenkiintoa antiikin kisoihin. Alan auktoriteetiksi tunnustettu englantilainen historioitsija **Percy Gardner** esitti klassisen ajan Olympian urheilijat viktoriaanisten herrasmiesten kaltaisina: jalosyntyisinä "puhtaina" amatööreinä, jotka kilpailivat vain voittajan seppele ja kotikaupungin kunnia mielessään. Vastapainona tälle nähtiin seurannut rappion aika, jolloin alempisäätyiset ammattilaiset taistelivat keinoja kaihtamatta suurista rahapalkinnoista. Viittaukset nykyaikaan olivat suoria.

Antiikin olympiakisoissa ei todellisuudessa koskaan tunnettu amatöörejä. Kreikan sana *athletes* merkitsee kirjaimellisesti 'palkinnosta kilpailevaa'. Gardnerin tutkimustraditiota jatkanut **E.N. Gardiner** esitti, että sen vastakohtana käytetty termi *idiotes* merkitsee amatööriurheilijaa, mutta tämäkin tarkoittaa pikemminkin 'maallikkoa, kokematon, tietämätöntä' eli suunnilleen samaa mitä nykyäänkin (Young 1984). Vallitsevaa tulkintaa ei kuitenkaan asetettu kyseenalaiseksi, ja Coubertinin olympialiike omaksui sen täysin. Amatööriurheilu oli verraten nuori ilmiö, organisoituneessa muodossa vasta 1860-luvulla kehittynyt, mutta olympiahistoria tekikin nyt siitä alkuperäisen normin ja ammattiurheilus-

ta "rappiota" edustavan vääristymän. Nykyaikaiset, kansainväliset, suuret ja "puhtaat" olympiakisat pitäisivät tuota rappiota loitolla, ja ne pitivät lähes sata vuotta.

Paroni de Coubertinia ei liene syytä kutsua demokraatiksi, mutta urheilun säätyerottelu ei ollut lähellä hänen sydäntään. Hänen ihanteessaan eliittuurheilijat urheilivat eliittikatsojille, mutta koska koko kilpailujen tärkein tavoite oli moraalinen ja kasvatuksellinen, oli hankala ketään ennalta käsin sulkea poiskaan. Naisten osanotosta ei vielä tässä vaiheessa keskusteltu. Varmana aristokraattina Coubertin ei myöskään tuntenut massojen painetta urheilukentällä omakohtaisena uhkana; itse asiassa olympiaparoni ei seurustellut juuri lainkaan itse urheilijoiden kanssa. Sen sijaan hän uskoi vakaasti amatööriurheilun "puhtauteen" suhteessa ammattilaisuuteen ja ihanteelliseen kuvaan antiikin olympiakisoista. Nykykreikkalaisista paronilla ei ollut juuri kokemuksia. Näillä sen sijaan oli kokemuksia nykyaikaisten olympiakisojen järjestämisestä.

Kreikka

Kreikka oli 1890-luvulla useimpien ulkomaisten mittapuiden ja mielipiteiden mukaan takapajula. Maa oli itsenäistynyt Turkin vallasta pitkän vapaussodan jälkeen vuonna 1829, ja monet sen johtajista tekivät tarmokkaasti työtä eurooppalaisesta käyvän valtion rakentamiseksi. Saksalainen hallitsijahuone oli suurvaltojen asettama, mutta monien kumousten seurauksena perustuslaki oli harvinaisen demokraattinen. Ongelmista suurin oli köyhyys: rahaa saatiin maahan rusinoiden viennistä, orastavasta turismista ja ennen kaikkea Amerikkaan muuttaneilta sukulaisilta. Valtionkassa teki vararikon vuonna 1893.

Kansallinen ideologia perustui yksimielisyyteen siitä, että maa on liian pieni: valtaosa, ja rikkaimmat osat, kreikkalaista maailmaa oli vielä vapauttamatta Ottomaanien ikeestä. Suuri tavoite, Megali Idea, oli Konstantinopolin valtaaminen ja Bysantin keisarikunnan uudelleenperustaminen. Historia oli Kreikan suurin pääoma. Kaikkea antiikin Kreikkaan viittaavaa voitiin käyttää hyväksi ulkomaisten sydänten ja kukkaronnyörien hellittämiseksi. Nykykreikkalaisten itsensä suhde historiaansa oli ongelmallinen. Kansanperinne muisti lähinnä turkkilaisaika ja ortodoksinen kirkko vaali Bysantin perintöä. Antiikin helleenit olivat koululaitoksen ja länsimaistuneen eliitin huolenaihetta.

Ensimmäinen kreikkalainen, joka esitti antiikin olympiakisojen elvyttämistä oli runoilija **Panagiotis Soutsos** vuonna 1835. Idean toteutti **Evangelis Zappas**, vapaussodan veteraani, joka omisti suunnattoman maaomaisuuden Romaniassa. Vuonna 1856 Zappas ehdotti olympiakisojen järjestämistä joka neljäs vuosi "esi-isiemme mallin mukaisesti" ja tarjoutui maksamaan kaikki kustannukset omista varoistaan. Hallituspiireissä ajatusta urheilukilpailuista pidettiin kuitenkin primitiivisenä, ja ohjelmaan lisättiin "nykyaikaisia" palkintokilpailuja teollisuuden ja maatalouden saavutuksista. Ensimmäiset olympialaiset urheilukilpailut käytiin ateenalaisella torilla 15.11.1859. Lajeina oli juoksua, hyppyjä, heittoja ja paalukiipeily. Kreikkalaiset joutuivat kysymään sääntöjä Britannian lähetystöstä, jonne niitä toimitti William Penny Brookes - Youngin (1992) mukaan Brookes sai virikkeen laajentaa omia hankkeitaan juuri tästä ensimmäisestä yhteydestään Kreikkaan. Vuoden